

LEBONTJÁK A TABÁNT

Tabán felett most már igazán szól a lélekharang, még pedig végleg és visszavonhatatlanul. Lebontják az öreg tabáni házakat. Az idő eljárt felettük, roskadt tetőikkel, süppedt falikkal sok ember álmát őrizték, soknak volt otthon, melegség, gond, könnyrejtő vagy nyugtató földél, most elvégezték a kötelességüket s menniük kell. Szép sorba menni, eltűnézni az égbenyuló paloták rohamléptei előtt. S így van ez jól. Mit is csinálnának ezek a düledező, vén kis házak a terjedő épületóriások fiatal és irgalmatlan gyűrűjében? Öreg vitézek már, foghíjas és vedlett öreglegények, sokat tapasztaltak már az egyre változó időkben és sok tapasztalat után tanácsos sirbaszállni háznak, embernek egyaránt. Mert következnek a kiábrándulás és — jó elmenni a kiábrándulás előtt.

Már eddig is működött a falbontó csákány a Tabánban s a főváros most újabb négy házat ítél halálra, illetve nem is a főváros: az idő. A főváros csak végrehajtja az idő ítéletét. Ez a négy ház, mint megirtuk már, az *Aranykacsa-utca* 12., a *Holdvilág-utca* 19., az *Árok-utca* 49. és a *Fehérsas-utca* 8. szám alatti négy kis viskó.

ARANYKACSA-UTCA 12

Vedlettfa, süllyedt kis házikó. Faláról hullik a vakolat s mint a beteg bordák, kilátszanak a téglák vonalai. A teteje lyukas, rozszant, görbe gerincű. Az ember szinte várna, hogy, mint a mesékben, kidugja az apró ablakon egy szurósszemű anyóka a fejét s megkérdi szigorúan: Ki zörget? S felelnék rá ijedten: a szél, a szél! Nem mi, anyóka, nem mi zörgetünk, hanem a szél, az emeleket rakó idők szele. Bent a téglával rakott tornác mélyre csuszik le az udvarhoz, mint a pincelejárata. Lent két néni beszélget. Meleg,

kötött ruha rajtuk s apró, száraz fejkön kibővített érmelegítő sapkának. Lent a tetőt már gerendákkal támogatják s az egyik néni neve: *Gutalek Aranka kisasszony*. Már hajlotthátu szegényke, ötvenhárom éves, és Istenem, ő még ismerte a régi Tabánt. Most a szomszédasszonnyal kötött kabátban az augusztusi fény alatt sütkérezik. Mit gondolhat közben? Ki tudná megmondani!

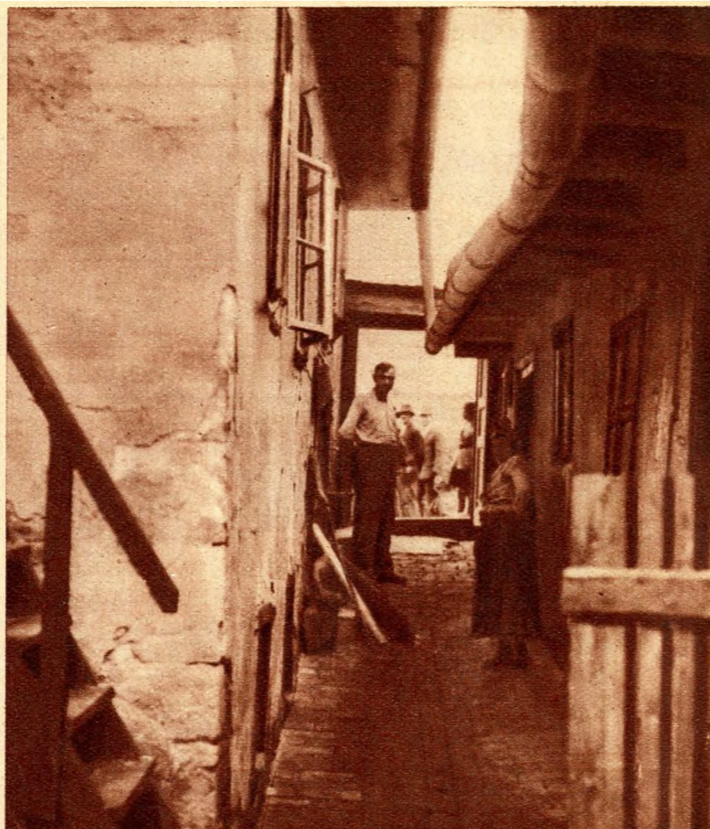
Bent az első két szoba-konyhás lakásban vastag, szinte fullasztó dohszag fogad. A mennyezet alig két méter magas, a padló felszakadozott, a falak átítatva nedvességgel. Itt lakott két éven keresztül *Horváth János* festő és mázoló mesterségszerűen és hét gyermekével. Összesen hát kilencen. Most a *Kereszt-utca* 20 alatt laknak egy szobában ugyan, de nyugodtabban. Mert itt mindig féltek, hogy beszakad a mennyezet.

— Nem sajnáljuk ezt a házat — mondja. — Igazán nem sajnáljuk. Rossz ház volt, mindig féltünk, hogy összeroskad.

Lehet, ha az öreg tabáni ház mindezt hallja, megremeg belé s panaszkodni szeretne, hogy hálátlan az ember. Hátra az öreg, rozsdás csengetyűt megrántja valaki.

HOLDVILÁG-UTCA 19

Sarkon áll és dombra kapaszkodik, karcsu tűzfalával még mindig kicsit büszke. De sokat beszélgethetett nyári éjszakákon a holddal és telente, mikor csikorgott a fagy, összenéztek. „Nos, mi van az emberekkel odabent?” — kérdezhetette a hold. És a karcsu tűzfal válaszolt: „Csitt! Köszönöm, szépen alusznak most és a kisasszony fent, a felső lakásban nevetve álmodik. Az egyik vánkosa kicsúszott a feje alól.” Így beszélgethettek. Most galambokat dobálnak a

házgerincen a gyerekek. Oldalt kidőlt a kőfal, a kis orgonabokor már rég elvirított, most csak egy cserép muskátli nyílik az udvar sarkában, a házmesteréké, és fent a lyukastetejű felszer alatt három fiatal tyúk kapirgál. A barackfát kidöntötte a vihar. Minden oly magányos, haldokló és elhagyott, amilyen egy halálra ítél vén ház csak lehet. Pedig a házmester, *Repiuk Antal* még itt lakik. Csak már ő is készülődik a lakók, *Profota János* csarnoki árus, *Barnafy János* nyomdász, *Bosnyákovics Mátyas* vasesztergályos és *Kluger Lajosné* után. Elmentek a lakók. A földbe süllyedt lakásokban penész és a nyírkos fal szaga árad, mint a pincékben. Fent a felső házrész ablaka betörve. Lépteink szinte döngve konganak a víz-hordta udvarból egyre jobban kimeredő köveken s mikor a házmester kisfia beleszi utánam döngve a kaput, csaknem azt mondom: — Jóéjszakát!

ÁROK-UTCA 49

Itt be se tudok menni. Már leadták a fővárosnak a kulcsot. A friss kőfalra kapaszkodunk fel, hogy fényképezni tudjunk és hogy lássunk valamit. Hosszu ház, mélyen fekszik, roskadt, repedt, a teteje papirdeklivel foltozva és pléhdarabokkal, a kapuból az udvarba levezető tíz lépcső köveit kiverte a fű. A kövek közt is fel-

ütötte a fejét. A tyukólban két veréb kapar. A lyukas tetőn macska sompolyog óvatosan s a falon haldokolva tapadnak a legyek. Előli két szoba, konyha van, *Döme Lajos* zenész és *Paulich Ferenc* nap-számos laktak benne. Hátra a másik lakásban *Vébs István* nőiszabó-segéd. Most már egészen üres a ház. Végtelen csend van. Szóljunk valamit! — mondom a fotóriporternek mellettem, ahogy állunk a falon, de csak hallgatunk, és akkor bedobok egy követ az udvarba, hogy legyen valami zaj ebben a süket csöndben, mely a halálraitélt, hallgató házból árad. Olyan, mintha halottat néznénk.

FEHÉRSAS-UTCA 8

A ház gondnoka, az öreg *Gruber Károly*, meghalt már s a gondnokné asszony Budafokra költözött. Mondják: a gyerekeihez. Nem várta meg, míg lebontják a tetőt a feje fölül. Oly csöndes ez a ház is, mint egy erdei lakás, melyből kihalt a gazda. Haj, pedig

de vig épület volt valamikor! Kocsma volt bizony, vendéglő a *Fehér sashoz* s pohárka borok mellett még nóta is járt. A jó budaiak neki-nekiálmodoztak a fenyőfaasztalok fölött s lekönyöklölve meg-megszidták a kormányt jó, békebeli csekélységekért. Hanem hát a háboru becsukta a Fehérsas-utcai vidám kaput 1916-ban s azóta hátra, zsákutcáról a bejárat. Lehet, hogy szimbolum: zsákutca és hátsó bejárat. Mintha így lennénk az örömmel mindannyian... Jobbról udvar-hosszat deszkapadlás, de korhadt nagyon, a macskák alatt szakad a padlója. De a tetejéről vadszőlőindák nyulnak le csaknem a földig. És a napfény megrerési még a vén ház arcát. Ha most valami duhaj nótával elrikkantanám magamat! De összerendezülök a zajra, amit a fényképezőgép elcsattantott diafragmája okoz.

— Lebontják az öreg házat! — szól ki az egyik lakó a konyhából: *Juhász József* diszletmester felesége.

S az emeletről, a deszkaverandáról *Pfilf János*, a másik lakó szól le:

— Igen, lebontják. Elmegy a többi után.

S egy kisfia, aki kint játszik az utcán, hozzátézi:

— Micsoda paloták lesznek itt!

Lehet. De most sietve megyek, mert furcsa, szorongó érzés itt bandukolni a halálraitélt házak között. Szinte szégyenlem előltük, hogy fiatal vagyok.

